

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 15.1.2014 г.
COM(2013) 941 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Предотвратяване на радикализацията, водеща до тероризъм и екстремистко
насилие: укрепване на реакцията на ЕС**

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ
ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА РАДИКАЛИЗАЦИЯТА, ВОДЕЩА ДО ТЕРОРИЗЪМ И ЕКСТРЕМИСТКО
НАСИЛИЕ:**

укрепване на реакцията на ЕС

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 Тенденции и предизвикателства

След последното актуализиране от 2008 г. на стратегията на ЕС за борба с радикализацията и вербуването тенденциите, способите и моделите на радикализация се промениха и разшириха.

На първо място, тероризмът в Европа вече се основава на по-широка гама от идеологии, както се вижда от доклада TE-Sat на Европол от 2013 г. Те включват националистически и сепаратистки идеологии, идеологии, вдъхновени от „Ал Кайда“, агресивни крайно леви, анархистки и крайно десни идеологии.

На второ място, терористичните и свързаните с насилие екстремистки дейности в ЕС не се извършват само от централизирани и йерархични организации. Заплахата постепенно претърпя промени и неин източник вече са по-малки групи, клетки и действащи самостоятелно лица в рамките на ЕС, които действат по по-неструктуриран и непредсказуем начин. Те планират нападения, като получават ограничени или никакви указания от дадена организация, което още повече затруднява предотвратяването им.

Много от терористите, които планират нападения на европейска територия, са самите те европейци. Такива нападения причиняват не само загуба на човешки живот и икономически щети. Те могат да посеят семената на междуобщностното разделение в Европа, като предизвикват реакционни и екстремистки възгледи в определени части на обществото. Това създава благоприятна почва за появата на екстремизъм, с което се затвърждава порочният кръг на радикализацията, агресията и реакциите на насилие.

Европа е пряко засегната и от терористичната дейност по света. Европейците могат да станат жертви на нападения, както стана ясно при неотдавнашните жестокости в Найроби. Но те могат да бъдат и извършителите на тези нападения. Често поели по пътя на радикализацията в Европа чрез екстремистка пропаганда или вербовчици, европейците отиват в чужбина с цел обучение и за да се сражават в зони на бойни действия, като още повече се радикализират в хода на този процес.

Придобили нови бойни умения, много от тези европейски „чуждестранни бойци“ биха могли да представляват заплаха за нашата сигурност при завръщането им от зона на конфликт. В дългосрочен план те могат да действат като катализатори за тероризма. Феноменът на чуждестранните бойци не е нов, но с продължаването на боевете в Сирия се увеличава броят на екстремистите, пътуващи с цел участие в конфликта. С увеличаването на броя на европейските чуждестранни бойци се увеличава и заплахата за нашата сигурност.

Терористичните групи и екстремистите се възползват от напредъка в технологиите, за да намират нови начини за ангажиране на отчуждени млади хора с помощта на социалните мрежи, онлайн видеоканали и радикални чатрумове. Те разпространяват своята пропаганда по-далече, по-бързо и по-ефективно.

Традиционните правоприлагащи техники са недостатъчни за справяне с променящите се тенденции в радикализацията, затова е необходим по-широк подход за предотвратяване и борба с на радикализацията. Този по-широк подход в отговор на тенденциите в радикализацията трябва да ангажира цялото общество.

В настоящото съобщение се разглежда радикализацията във всичките ѝ форми и се посочват области, които включват широк спектър от мерки за предотвратяване и борба с радикализацията, водеща до тероризъм и екстремистко насилие.

1.2 Общ подход и цел

За изготвянето и прилагането на мерки, насочени към предотвратяване и борба с радикализацията отговарят държавите членки, а основните дейности са и трябва да останат на национално и местно равнище. Някои държави членки са направили много в тази област и могат да споделят своя опит с други заинтересовани държави членки.

С нарастващата загриженост относно онлайн радикализацията и видимото увеличаване на открито екстремистките групи в Европа все повече държави членки са изложени на заплахите от радикализацията. В целия ЕС рискът от радикализация, водеща до екстремистко насилие, се увеличава и за държавите членки би било полезно да увеличат усилията си, свързани с ефективна реакция на тези предизвикателства.

Радикализацията преминава отвъд националните граници по много начини. Например използването на чатрумове, социални медии и други онлайн средства често има международно измерение. Вида на заплахите, на които са изложени държавите членки, често са сходни, затова може да бъде по-ефикасно да се вземат мерки на равнище ЕС.

Европейската комисия вече оказва подкрепа на държавите членки в техните усилия за предотвратяване и борба с екстремисткото насилие. През 2011 г. Комисията създаде Мрежа за осведоменост по въпросите на радикализацията, която обединява над 700 експерти и специалисти с практически опит от цяла Европа. Мрежата обединява експертни познания и улеснява обмена на идеи между специалисти на всички равнища и по различни теми – от овластяване на лицата, действащи на местно равнище, до организиране на международни конференции.

В настоящото съобщение се посочва как Европейската комисия в сътрудничество с върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност (наричан по-нататък „върховният представител“) и с помощта на координатора на ЕС за борбата с тероризма (КБТ) може да подкрепя усилията на държавите членки за предотвратяване на радикализацията. Съобщението е отговорът на Комисията на заключенията на Съвета от юни 2013 г. и допринася за по-широкообхватното усилие за актуализиране на стратегията на ЕС за борба срещу радикализацията и набирането на терористи. В следващата глава се описват десет

области, в които държавите членки и ЕС могат да предприемат повече действия за предотвратяване на радикализацията в рамките на ЕС и извън него.

Действията, представени в настоящото съобщение, отразяват ангажимента на ЕС да гарантира сигурността и зачитането на основните права и свободи на гражданите на ЕС, залегнали в Хартата на ЕС за основните права, включително свободата на изразяване на мнение и на информация, на събиранията и сдруженията и зачитането на езиковото, културното и религиозното многообразие.

2. ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА РАДИКАЛИЗАЦИЯТА

Комисията, с подкрепата на върховния представител и на КБТ и със значително участие от страна на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията, посочи десет области, които държавите членки и ЕС могат да считат като част от усилията си за борба с радикализацията в своите граници и в чужбина. Настоящият раздел съдържа кратки обяснения за това как тези идеи биха могли да придадат добавена стойност на усилията на държавите членки за предотвратяване на радикализацията и посочва във всеки отделен случай как Комисията може да окаже подкрепа на заинтересованите държави членки.

Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията е съставила сборник от подходи и най-добри практики, прилагани в ЕС, който Комисията публикува онлайн заедно с настоящото съобщение. Този сборник съдържа разнообразни практики, чрез които се оказва допълнителна подкрепа за действията, предложени в настоящото съобщение¹.

Действията, очертани в следващите точки, следва да бъдат изпълнени чрез използване на ресурсите на съществуващите програми в рамките на Многогодишната финансова рамка за периода 2014 – 2020 г. Те ще бъдат финансирани в рамките на предвидения бюджет и в съответствие с целите на програмите. Ако са необходими допълнителни човешки ресурси, съществуващият персонал ще бъде преразпределен. Всяка задача, възложена на децентрализирана агенция, ще попадне в настоящия мандат на тази агенция и ще бъде съобразена с нейните ресурси за периода 2014 – 2020 г. Предложените инициативи няма да доведат до допълнителни разходи за бюджета на ЕС.

2.1 Разработването на национални стратегии за предотвратяване на радикализацията ще бъде от полза за държавите членки

Въпреки че тероризмът не е засегнал пряко всички държави членки, заплахата е постоянна, а терористичните нападения са непредвидими. Терористични нападения може да се случат навсякъде и по всяко време. Ето защо е жизненоважно да работим заедно и да правим всичко необходимо, за да предотвратим тази заплахата.

¹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/index_en.htm.

Няколко държави членки вече са въвели мерки за предотвратяване на радикализацията както във вътрешен, така и във външен план. Въпреки това цялостните подходи в рамките на направлението на стратегията на ЕС за борба с тероризма, насочено към преодоляване на радикализацията и вербуването, не се използват широко. Някои държави членки имат такива подходи, но други не. Съществуващите стратегии се основават на хоризонтално и вертикално сътрудничество между заинтересованите страни от местно до международно равнище. За ефективното предотвратяване е необходимо участието на неправителствените организации, лицата, действащи на предна линия, службите по сигурността и експертите в областта.

Тези стратегии изискват изграждане на доверие в рамките на общностите и помежду им, насърчаване на по-дълбоко взаимно разбиране на чувствителните въпроси и проблеми, ангажиране на различни части от обществото и много други начинания. Обединяването на всички тези различни аспекти намалява риска от радикализация и увеличава шансовете за спиране на процесите, водещи до екстремизъм и насилие.

Както бе определено от Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията, предпоставка за ефективното предотвратяване е повече държави членки да въведат стратегии за предотвратяване на екстремисткото насилие и тероризма, както в рамките на ЕС, така и извън него, въз основа на собствените си анализи на заплахите и особеностите си. Националните стратегии биха могли да се обвържат с изменената стратегия на ЕС и може да се обмисли сътрудничество между държавите членки и други заинтересовани лица, за да се намерят новаторски начини за предотвратяване и борба с радикализацията и екстремисткото насилие.

Комисията в сътрудничество с върховния представител и с подкрепата на КБТ би могла също да подпомогне държавите членки при разработването и прилагането на техните стратегии, да насърчава разработването на нови проекти и да улеснява сътрудничеството в рамките на ЕС и извън него.

2.2 Консолидиране на експертни знания за предотвратяване на радикализацията

Съществува голям обем знания и добри практики в рамките на ЕС и извън него. Политически отговорните лица и другите заинтересовани страни в държавите членки следва да имат достъп до тази база от знания и активно да се възползват от нея. Създаването на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията беше стъпка в тази посока. Структурираните диалози, които тя насърчава, следва да бъдат продължени и регистърът с най-добри практики, събрани в резултат на тях, следва да бъде доразвит. ЕС следва да продължи да помага за задълбочаване на сътрудничеството между политиците, академичните среди, частните партньори и международните форуми.

За да се постигне това, Комисията предлага да се засили ролята на секретариата на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията и до 2015 г. тя да се превърне в център на знанието, който концентрира експертни знания за

предотвратяване и борба с радикализацията, водеща към тероризъм и екстремистко насилие. В допълнение към логистичната ѝ роля основните ѝ задачи ще бъдат:

- да отговаря на първа линия на исканията за подкрепа от държавите членки и Комисията в усилията им за прилагане на предложенията за предотвратяване на радикализацията;
- да осигурява свързването на знанията в областта на предотвратяването на радикализацията, включително като събира и разпространява най-добри практики, и активно да съдейства за определянето на изследователските приоритети;
- да служи като координационен център за инициативи по превенция в ЕС и извън него.

Секретариатът на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията ще бъде ръководен на срочен принцип след провеждането на търг.

2.3 По-добро съгласуване на работата на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията с нуждите на държавите членки

Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията отбелязва успех при разработването на инструменти за справяне с предизвикателствата на радикализацията. Онлайн регистърът с най-добри практики е добър пример за това. Друг пример е инструментът за електронно обучение, който дава възможност за дистанционен обмен на информация и идеи между членовете на Мрежата. Мрежата започна също така да работи по специфични явления в рамките на специализирани работни групи и проекти. В последно време успешно приключи инициативата за работа с чуждестранните бойци, като беше акцентирано върху предотвратяването, информирането, рехабилитацията и реинтеграцията. Това е тема от все по-голямо значение, тъй като конфликтът в Сирия не показва признаци на отслабване.

През януари 2013 г. Комисията организира конференция на високо равнище, на която експерти от Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията се срещнаха с политици от държавите членки, за да изготвят препоръки за борба с екстремисткото насилие. Това беше първата стъпка за преодоляване на различията във вижданията между Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията и политиците от държавите членки, като Комисията ще продължи да работи в тази насока.

Въз основа на опита на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията Комисията:

- ще организира втора конференция на високо равнище в средата на 2014 г.;
- ще даде указания на Мрежата да продължи да се съсредоточава върху оказването на подкрепа на държавите членки при прилагането на мерките, предложени в настоящото съобщение;

- ще приветства инициативите на държавите членки да създадат национални платформи – ако е уместно, основани на модела на Мрежата, – чиято цел е да предоставят по-подробни насоки на националните и местните политици и недържавните заинтересовани страни;
- ще подкрепи конференцията относно чуждестранните бойци в Сирия, която ще се проведе в началото на 2014 г. под егидата на Мрежата. Тази конференция ще събере представители на всички сектори с отношение към въпроса (правоприлагане, здравеопазване и др.) от градовете в ЕС, в които чуждестранните бойци предизвикват най-голямо безпокойство. Местни специалисти и национални експерти ще споделят практики и ще обменят идеи за предотвратяване на заминаването за Сирия на потенциалните бойци, както и за и работа с чуждестранните бойци след завръщането им.

2.4 Обучаване на специалисти за предотвратяване на радикализацията

Въз основа на опита на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията лицата, действащи на местно равнище, трябва да бъдат специално подготвени, за да разпознават радикалното поведение. Това важи особено за тези, които са в пряк контакт с лицата, застрашени от радикализация. Действащите на предна линия лица включват социални работници, учители, здравни работници, полицията, служителите в затворите и пробационни служители. Въпреки че не всички от тези специалисти работят в областта на сигурността, тяхното обучение и информираност относно нуждите на лицата, изложени на риск, често ги поставят в най-добра позиция да разпознаят лицата, които са в процес на радикализиране. Но действащите на предна линия лица не винаги имат добро разбиране за процеса на радикализиране или знаят как да реагират на него. Поради това е необходимо да бъдат обучени да могат да разпознават и тълкуват признаците на радикализация и да преценяват дали е нужна намеса.

В цяла Европа вече са разработени курсове и обучения за повишаване на осведомеността и разбирането сред действащите на предна линия лица, които работят с изложени на риск лица или групи. Но тъй като заплахата продължава да се развива, става ясно, че е необходим всеобхватен подход в секторите и помежду им. Такъв подход следва да се основава на съществуващите обучения и да включва най-новите теории. Някои държави членки са създали програми за обучение в различни сектори, а други ограничават своите програми за обучение до по-традиционните целеви групи, като служителите от правоприлагащите органи и служителите в затворите. Последните тенденции в радикализацията налагат модулите на обучение да бъдат прилагани и в други сектори, като тези на социалните услуги, здравеопазването и образованието.

Комисията:

- с участието на представители на държавите членки ще възложи на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията да създаде Европейска програма за „обучение на обучителите“, предлагаща специфични секторни и междусекторни обучения;

- ако е уместно, ще възложи на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията да провежда курсовете на обучение, които разработва;
- с подкрепата на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията ще работи с Европейския полицейски колеж (CEPOL) за разработването на модул на обучение за правоприлагащите специалисти как да разпознават и предотвратяват процеса на радикализация.

2.5 Разработването на „стратегии за излизане“ за подпомагане на отделни лица да се откажат от екстремисткото насилие ще бъде от полза за държавите членки

Дори някой, който е бил радикализиран до степен на екстремистко насилие или тероризъм, може да се откаже от насилието и залегналата в основата му идеология. „Стратегиите за излизане“ могат да помогнат на радикализираните лица да спрат дейността си (да се откажат от насилието, без да се отказват от залегналата в основата му идеология) и да се дерадикализират (да се откажат както от насилието, така и от залегналата в основата му идеология). Тези стратегии са с различна степен на амбиция – от убеждаване на екстремистите да се откажат от насилието до реинтеграция на бивши радикалисти в обществото. Всеки радикалист е личност със собствена мотивация и логика, затова програмите за излизане трябва да бъдат съобразени с индивидуалните нужди.

Стратегиите за излизане обикновено се основават на индивидуално наставничество, състоящо се от психологическа подкрепа и съветване. Това е съчетано със социална и икономическа подкрепа за улесняване на реинтеграцията. Наставниците трябва да притежават специфични професионални умения, да бъдат подходящо обучени и подпомагани от други специалисти.

Стратегиите за излизане трябва да бъдат вписани в един в по-широк обществен контекст. Тези стратегии следва да обхванат семействата и общностите, които често са в най-добра позиция да допринесат за дерадикализирането, като се насърчава обсъждането на трудни въпроси, привличането на помощ от широката общественост и запазването на повишено внимание за обезпокоителни промени в поведението.

Опитът на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията показва, че за националните и местните органи би било полезно да насърчат по-активно участие на семействата, като им помагат да разберат и се противопоставят на радикализацията на своите близки или, когато е възможно, да я предотвратяват. Консултациите, горещите телефонни линии и местните мрежи за подкрепа могат да осигурят изключително важна подкрепа при трудни обстоятелства.

При този подход стратегиите за излизане трябва да бъдат замислени и осъществени в сътрудничество с широк набор от държавни и недържавни участници. Той е известен като многоведомствен подход. Усилията за насърчаване на стратегиите за излизане може да се опрат на междусекторното сътрудничество между съответните органи, като например полицията, затворническите и пробационните служби, социалните служби,

училищата и др. Те следва да бъдат с дългосрочна перспектива, като се вземат предвид основните социално-икономически фактори и като се заделят нужните ресурси.

За да се помогне на държавите членки в разработването на такива програми за излизане, Комисията, в тясно сътрудничество с държавите членки, ще възложи на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията със събирането на знания и експертен опит, за да могат държавите членки при поискване да получат подкрепа за създаването на ефективни програми за дерадикализиране и отказване. Тази подкрепа ще включва:

- организиране на работни срещи в целия ЕС с държавите членки за проучване на различни програми за дерадикализиране и отказване и за обсъждане на механизми за насочване на семействата, общностите и лицата, действащи на предна линия;
- създаване на обучения за местните специалисти, работещи в тази област, които помагат на отделните лица да се откажат или да се дерадикализират;
- работа при поискване от държава членка с нейната централна администрация и местни органи в подкрепа на създаването на национални програми за дерадикализиране или отказване.

2.6 По-тясно сътрудничество с гражданското общество и частния сектор за справяне с предизвикателствата в интернет

Съвременните комуникационни технологии предлагат безпрецедентен достъп до информация. Подбудителите към радикализация се възползват от това, като прибягват до онлайн инструменти за разпространяване на своите послания на омраза по-успешно от всякога. Освен това днешните интернет потребителите могат да си набавят екстремистки материали без чужда помощ в собствените си домове. Радикализираните лица лесно могат да общуват с хора, изложени на риск от радикализация. Онлайн списания като „Inspire“, публикувано от „Ал Кайда“ на Арабския полуостров, създават изкривена представа за живота като терорист. Лесно се намират рекламни клипове за групи като „Al-Shabab“. В популярни уеб платформи могат да бъдат намерени дори подробни видеоматериали, представящи терористични актове.

Може още много да се направи, за да се предотврати възможността тази опасна пропаганда да се разпространява и да достига целевата си публика и за да се реагира срещу нея. Държавите членки и доставчиците на услуги си сътрудничат на *ad hoc* основа за премахването на незаконни материали, но това е трудна задача, тъй като много екстремистки уебсайтове са хоствани извън ЕС. Директивата за аудиовизуалните медийни услуги вече задължава органите на всяка страна от ЕС да гарантират, че аудиовизуалните услуги не съдържат никакво подбуждане към ненавист, основана на раса, пол, религия или националност. Всички действия, предприети в рамките на тази директива, трябва да спазват основните права, включително правото на свобода на словото.

Борбата с екстремистката пропаганда изисква повече от забраната или премахването на незаконно съдържание. Трябва да се разпространява положително и внимателно насочено послание сред достатъчно широк кръг от лица, за да се даде на уязвимите интернет потребители лесно достъпна алтернатива на терористичната пропаганда.

Комисията желае да подкрепи държавите членки, третите държави, частния сектор, гражданското общество и частните лица в усилията им да създават положителни онлайн послания с цел контриране на пропагандата и да не допускат до незаконното съдържание да има публичен достъп. За да се постигне това, Комисията ще предприеме следните действия:

- ще създаде форум с ключови участници в сектора, за да се обсъди мащабът на проблема, предприетите от заинтересованите страни стъпки и възможностите за по-тясно сътрудничество. Участниците ще обсъдят широк кръг от въпроси, включително начини, по които гражданите да могат по-лесно да сигнализират за обидни или потенциално незаконни материали, да се насърчи създаването на онлайн послания за контриране на пропагандата и да се улесни достъпът до алтернативни послания, които стимулират критичното мислене. Този форум ще има редовни срещи на високо равнище и технически срещи и ще докладва относно своите дейности;
- ще продължи да насърчава общностните групи, гражданите, жертвите и бивши екстремисти да разпространяват послания за контриране на пропагандата. Като част от тези усилия Комисията ще възложи на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията да разработи новаторски онлайн послания за контриране на пропагандата с участието на бивши терористи и жертви на тероризъм. Целта е да се направят редица онлайн видеоклипове и съобщения, насочени към хората, изложени на риск. Обхватът и въздействието на тези видеоматериали ще бъдат измервани и във връзка с това следва да бъде представен доклад на Комисията и на държавите членки относно ефективността на онлайн посланията за контриране на пропагандата.

2.7 Даване на глас на на жертвите с цел предотвратяване на радикализацията

Жертвите на екстремистко насилие преживяват тежки загуби и трябва да бъдат подкрепени в процеса на възстановяване. С осигуряването на подходяща подкрепа те могат да решат да говорят открито срещу екстремисткото насилие и тероризма. Именно защото тяхното страдание е толкова лично и непосредствено, те са изключително достоверни свидетели и тяхното въздействие е много по-силно от всичко, което законовите организация биха се надявали да постигнат. Те могат да покажат истинските последици от тероризма и екстремисткото насилие и да създадат по-въздействащ противовес на едностранната пропаганда на екстремистите.

Комисията е решена да съдейства на жертвите на тероризма и екстремисткото насилие и:

- ще продължи да утвърждава правата на жертвите и да оказва подкрепа на групи и мрежи, както в рамките на ЕС, така и извън него;
- ще финансира проекти, които дават трибуна на жертвите да разкажат своите истории, както като част от личното им възстановяване, така и в усилията за създаване на нови послания за контриране на пропагандата;
- ще повиши осведомеността на обществеността по отношение на положението на жертвите, като всяка година на 11 март чества деня на жертвите и като прави изложби, посветени на разказите на жертвите.

2.8 Може да се направи повече за насърчаване на младите хора да развият критично мислене спрямо екстремистките послания

Повечето хора са най-впечатлителни в юношеска възраст и началото на зрелостта и много от ценностите и нагласите, които развият на този етап, се запазват за голяма част от живота им. Следователно не е изненадващо, че на най-голям риск от радикална пропаганда са изложени юношите и младите хора. В миналото достъпът до екстремистки материали можеше да се контролира по-добре от родители, учители и общностни лидери. С новите технологии обаче и с разпространението на тези материали, това се промени.

Младите хора често използват интернет, когато са сами и наоколо няма никой, който да обсъди с тях критично вредните материали. Това увеличава опасността посланията да бъдат безрезервно възприети и да тласнат младите хора към насилие. Въпреки че младите хора могат да бъдат изложени на вредни онлайн материали, те могат също така да попаднат на послания за контриране на пропагандата. Следва да бъдат взети мерки за насърчаване на младите хора да не бъдат пасивни, а да мислят критично, да оспорват екстремистките възгледи и да ги различават. Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията счита междукulturния диалог и личния обмен между младите хора като ключов метод за изграждане на устойчивост на екстремистката пропаганда. Чувството за граждански дълг и общностното участие също спомагат за изграждането на положителни нагласи.

Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията посочва, че секторите на образованието, обучението и работата с младежта често са в най-добра позиция да помогнат на младите хора да развият умения за критично мислене. За да се максимизира въздействието от усилията на държавите членки за борба с радикализацията, политически отговорните лица в държавите членки за образованието, неформалните младежки дейности и сигурността могат да си сътрудничат по-тясно за разработване на по-ефикасни програми.

За да се постигне това, Комисията ще предприеме следните действия:

- ще оказва подкрепа на държавите членки чрез посочване и разпространение на програми, насочени към развиване на умения за критично мислене. Излагането на слабостите в екстремистката и терористичната пропаганда ще насърчи младите хора да оспорват възгледите на тази пропаганда. Дейността на

Комисията относно медийната грамотност в рамките на програма „Творческа Европа“ предлага на държавите членки и на експертите начини за обсъждане и разработване на ефективни инструменти в тази област;

- ще използва „Еразъм+“ – програмата на ЕС за финансиране на сътрудничеството в областта на образованието, обучението, младежта и спорта, – за да предложи значителни възможности за периода 2014 – 2020 г. за мобилност на учащите се и на преподавателите и да подкрепи партньорствата между заинтересованите страни. Това ще увеличи уменията, ще повиши качеството на преподаване, ще модернизира системите за образование и обучение и в крайна сметка ще помогне на младите хора да развият устойчивост спрямо екстремистките възгледи;
- ще оказва подкрепа на местни и общностни групи, които работят с бивши екстремисти и с жертви на насилие, за да се покаже на младите хора, че съществува обратната страна на медала. Комисията също така ще възложи на Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията да създаде група от специалисти, жертви на тероризма и бивши терористи, към която ще могат да се обръщат училищата, интересуващи се от по-задълбочено разглеждане на тези въпроси.

2.9 Следва да се извърши допълнително проучване на тенденциите в радикализация и оценка на съществуващите практики

Не можем да разработим целенасочен отговор на възникващите предизвикателства от екстремисткото насилие, ако не разберем какво задвижва този процес. Научните изследвания, извършвани на равнище ЕС, могат да бъдат полезни, когато са насочени към определяне и анализ на общите тенденции в радикализацията. Понастоящем Комисията финансира изследванията в областта на мотивацията на действащите самостоятелно лица и защо те се насочват към насилие и как преминават от умереност към екстремистко насилие, както и създаването на набор от инструменти за оценка на въздействието на програмите за борба с радикализацията. Необходими са повече изследвания, за да се разбере как и защо хората се радикализират или дерадикализират. Тези изследвания следва да обърнат внимание на ролята на идеологията, на новите интернет техники за вербуване на последователи и на моделите за подражание.

В подкрепа на по-нататъшните изследвания Комисията:

- ще използва програмата „Хоризонт 2020“, за да финансира изследванията на „Сигурни общества“ – съвместна инициатива, която включва изследвания на радикализирането и вербуването;
- ще използва източници на финансиране от програмите за устойчивост на природни бедствия и борба с престъпността и тероризма (по бъдещия фонд „Вътрешна сигурност“), за да финансира допълнителното проучване на начините за справяне с радикализацията;

- ще работи с националните политически отговорни лица, с Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията и с научни работници, за да се гарантира, че изследванията продължават да бъдат целенасочени.

2.10 Работа в по-тясно сътрудничество с държавите партньори за предотвратяване и борба с радикализацията, както в рамките на ЕС, така и извън него

Успоредно с действията, предприети вътрешно в ЕС и в неговите държави членки, следва да се насърчават инициативи в трети държави, особено в страните, които са нестабилни или засегнати от конфликти, страните в преход или характеризирани се със слабо управление. Податливостта на радикализация не спира на границите на ЕС. Известно е, че процесът на радикализиране протича и извън Съюза – в тренировъчни лагери за терористи и в райони на конфликт. Следователно едновременно с тези вътрешни мерки ЕС и неговите държави членки следва да насърчават държавите партньори да предприемат свои собствени мерки.

Тъй като съществува ясна връзка между вътрешните и външните измерения, Комисията ще работи в тясно сътрудничество с върховния представител и координатора на ЕС за борба с тероризма, за да се гарантира, че вътрешните и външните аспекти на реакциите на ЕС по отношение на предотвратяването на радикализацията са надлежно приведени в съответствие. Тези аспекти трябва да бъдат насочени към правилните приоритети и да бъдат добре обезпечени с направени анализи на риска или други инструменти за оценка на конфликти, използвани в трети държави. В същото време трябва да се обърне специално внимание на транснационалните и трансконтиненталните измерения на програмите и проектите, насочени срещу радикализацията.

За тази цел Комисията и върховният представител ще предприемат следните действия:

- ще увеличат усилията за изграждане на външен капацитет с акцент върху предотвратяването и борбата с радикализацията и ще се уверят, че тези усилия са интегрирани в плановете за действие и в политическите диалози между ЕС и държавите партньори. Външните действия за предотвратяване на радикализацията се превръщат във все по-важен компонент на сътрудничеството на ЕС в борбата с тероризма, като в тази област се планират допълнителни инвестиции, особено в рамките на Инструмента за стабилност. ЕС ще подкрепя проекти за борба с екстремисткото насилие в региона на Африканския рог и в Южна Азия. Планира се допълнително финансиране за тези дейности в Западна Африка. ЕС също има за цел да инициира проекти чрез Международния център за високи постижения за борба с екстремисткото насилие в Абу Даби (център „Nedaya“) за разработване, наред с друго, на вътрешни програми за обучение за споделяне на специфични секторни умения със специалисти, действащи на предна линия в държавите партньори;
- ще подчертаят връзките между програмите за образование и сигурност, финансирани чрез инструменти за външно подпомагане, така че децата и младите хора в трети държави да бъдат насърчавани да развиват критично

мислене от ранните етапи на своето образование, което ще им помогне да не станат жертва на радикализацията, екстремисткото насилие или тероризма;

- ще подкрепят медиите като ключов фактор за насърчаване на диалога с организациите на гражданското общество, местните органи, участниците от частния сектор, академичните среди, регионални или международни организации в трети държави в предотвратяването и борбата с радикализацията;
- ще помогнат за създаването на Глобалния фонд за ангажираност и устойчивост на общностите, иницииран наскоро от Световния форум за борба с тероризма. Този фонд подкрепя местните граждански инициативи за борба с радикализацията и функционира до известна степен с частни ресурси;
- ще включат стратегии за предотвратяване на радикализацията и екстремисткото насилие в традиционните инструменти на сътрудничеството за развитие, по-специално в нестабилните държави, които са предразположени към насилие и екстремизъм;
- ще установят външни мрежи за насърчаване на превантивни стратегии между делегациите на ЕС и посолствата на държавите – членки на ЕС, в приоритетните региони, и ще се уверят, че делегациите могат да намерят възможности за подкрепа на обществената ангажираност и проекти за борба с екстремисткото насилие. Комисията и върховният представител също ще подкрепят делегациите на ЕС за проучване на отношението към ЕС и за оценка на това как се приемат посланията на ЕС в приоритетните страни.

3. ПЕРСПЕКТИВИ

Настоящото съобщение определя действия, които държавите членки и ЕС могат да предприемат за по-ефективно предотвратяване и борба с радикализацията. Комисията, в сътрудничество с върховния представител и с помощта на координатора на ЕС за борба с тероризма, предлага на държавите членки инструменти и подкрепа за тяхната работа.

Целта на настоящото съобщение също е да бъде включено в становищата на Комисията във връзка с преразглеждането на стратегията на ЕС за борба срещу радикализацията и набирането на терористи, което ще започне през 2014 г.

Комисията, работейки съвместно с върховния представител и с координатора на ЕС за борба с тероризма, ще представи доклад за изпълнението на различните действия, съдържащи се в настоящото съобщение, към края на 2015 г.
